

dokončal. L. 1882. je napisal v „Zvonu“ povest „Luterski ljudje“, 1883. l. roman „Cyclamen“ (izgovori: Ciklamen), a 1884. l. povest „Gospod Peter“. V letošnjem „Zvonu“ je pričel pisati nov roman.

Janka Kersnika smemo imenovati vrednega naslednika Jurčič-evega; od njega se nádejamo, da bode še mnogo in krepko deloval sebi in národu v slavo!

Fr. Jurkovič.

(Glej 114. berilno vajo: „Voda“.)

Fran Jurkovič se je rodil pri Sv. Križi blizu Ljutomera v dan 24. januarja 1850. l. Svoje učenje je izvršil v Mariboru, in službuje zdaj kot nadučitelj v Šmariji pri Jelšah na Štajerskem. Za naša berila je napisal pričujoči sestavek in na strani 177. razpravo o „Sadjereji“. Jurkovič je tudi skladatelj. Uglasbil in izdal je 1882. l. „Vrtnico“ in 1883. l. „Veteransko koračnico“, muzikalna komada, ki se lepo poslušata na glasoviru. (Dalje prih.)

Pripovedke iz zgodovine avstrijskih vladarjev.

X.

Cesar Rudolf I. in — „cesar slepar“.

Friderik II., sin Henrika VI., bil je zadnji nemški cesar pred žalostno dóbo brezvladja, imenovano *interregnum*, katera je trajala od 1250.—1273. l. Friderik II. se je proti koncu svoje dóbe bojeval v Lombardiji, kjer mu je vse podjéte popolnoma spodletelo; v Fiorentini v Apuliji pa ga je 1250. l. dohitela nagla smrt. Poročila o njegovi smrti pa ljudstvo ni smatralo verjetnim. Nasprotno pa se je širila pravljica — podobni slučaji so se že prigodili česče — da Friderik ni umrl, ampak se je samo ljudstvu odtegnil iz pred oči; ta pravljica se je čem dalje, toliko globeje ukoreninila mej ljudstvom. Neki slepar pa je to priliko tehtno preudaril, je uporabil in se ž njo hotel okoristiti na poseben način.

V 12. letu Rudolfovega vladanja nastane po vsej državi velik hrup: govornice gredó vse križem, da se je prejšnji cesar Friderik II. prikazal in da hoče prevzeti zopet državno žeslo.

In v resnici je v Cöllnu ob Reni nastopil človek, ki se je izdal in imenoval cesarja Friderika II. Bil pa je Frideriku popolnoma podoben v rasti, govoru, v vsem obnašanji in kretanji. Na obilna vprašanja: zakaj je vladarstvo pustil? zakaj je zdaj zopet nastopil? kje je mej tem časom bival? in na druga podobna vprašanja je odgovarjal: „Leto 1250. mi je provzročilo toliko nevolje, da mi je ni bilo moč več prenašati; nepokorščina podložnih, večletno hudovoljno nasprotovanje sosednih vladarjev, vedne sitnosti in nezgode v Italiji, posebno pa še ondi moje zadnje podjéte; v svoji tedájšnji bolezní sem se vladarstva popolnoma naveličal. Hotel sem se ljudstvu iz tega žalostnega pozorišča ogniti. Poseben slučaj je pospeševal mojo nakano. V istem času je umrl ravno neki človek meni močno podoben, velel sem ga v rakev položiti in ga kot kralja pokopati; sam pa sem kot nepoznan zbežal v Palestino, kjer sem mej svojimi in sovražniki kristijanstva živel do zdaj v mirni in srečni sužnosti. Ko sem pa naposled zvedel, da so se v moji državi razmere predručile, da so moji in moje države sovražniki upokorjeni, sem odločil povrniti se in državno žeslo zopet prevzeti.“

Na takšne izpovedbe so hiteli k njemu od vseh strani vitezi in vojaki, kateri so nekđaj Frideriku II. služili in se ž njim marsikatere vojske udeležili. Tem je pripove-

doval toliko slučajev iz življenja cesarja Friderika in te s tako točno natančnostjo, da so jeli vsi verovati njegovim besedam in so resno mislili, da je ta človek pravi cesar Friderik, o katerem se je reklo, da je umrl. Proti vedno bolj množočim se obiskovalcem se je vedel izvrstno prijazno obnašati; kmalu je pridobil njih vero in srca sebi in svoji narastoči stranki. Pogosto je vzprejemal darila, katera so mu dohajala od raznih strani. V kratkem si je nabral 2500 mark srebra. Ko je že svoj delujoči krog močno razširil, poskušal je tudi več knezov in mest za sé pridobiti; pa tudi v tem je zdatno napredoval: vsi, ki niso bili z Rudolfom popolnoma zadovoljni, so se poprijeli njega in njegove stranke. Vender pa so se ga v Cöllnu (menda Kölnu), kjer se je to godilo, kmalu naveličali; prisiljen je odšel v Neuss*), kjer si je že okoli sebe preskrbel kraljevski dvor z običajnim sijajem.

Ko je Rudolf to novico zvedel, bil je ravno namenjen odpotovati, da bi nekatere državne nemške viteze, kateri so si državne dohodke osvojili, na odgovor vzel. Začetkoma se je Rudolf temu le posmehoval, meneč, da mora ta le kak prismojen človek biti; ko je pa zvedel, kako resno ljudstvo to vzprejema, da se namerava za tega del sklicati državni zbor, da je že velik del plemstva njegovi stranki pristopil, veliko ljudstva pa je zbeganega, da ne vé, katerega naj za pravega cesarja spozná, je pa kmalu spoznal, da bi utegnilo to za nemško cesarstvo največe nemire in občutljive nasledke imeti, posebno pa še, ker je dobro vedel, da mu mnogo knezov ni udanih, zato se odloči, dáti vso stvar resno preiskavati. Na to mu pa še pride od „cesarja Friderika II.“ povelje, da naj cesarsko krono in žeslo odloži in k njemu v Neuss pride, da bode od njega fevde vzprejel.

Rudolf je bil radi te predrznosti tako razjarjen, da jo s svojo vojsko mahne naravnost proti Neussu. Ko je pa oni „cesar“ zvedel o Rudolfovi bližajoči se vojski, pobriše jo iz Neussa v Wetzlar**). Cesar Rudolf hití tja, od mestjanov zahteva, da mu „cesarja“ izročé; ako pa bi se ustavljali to storiti, bode jih zadela osoda, kakeršna čaka tega sleparja — takó jim zažuga. Na to mu mesto izroči človeka, imenovanega „cesarja“. Rudolf pa ga izroči sodnijski preiskavi. — Na tezivnici (Folter) je obstal, da je bil nekaj pri cesarji Frideriku II. v službi, in da so mu po tem potu znane razmere cesarja Friderika. Razven tega je bil pa še tudi obdolžen črne umetnije. Obsojen je bil on in dva njegova služabnika k smrti na grmadi.

XI.

Cesar Karol IV. je plačeval izdajalce z brezvrednim, ponarejenim denarjem.

Že v starodavni dóbi so izdajalce in odpadnike črteli, to nam spričuje brežmejno zaničevanje, katero je ljudí te vrste zadelo ravno od onih, katerim so izdajice s svojim nesramnim početjem koristili. — Vzprejme se izdaja, a izdajalca zaničuje vsakdo iz duše. Takšen vzgled nam kaže cesar Karol IV.

Cesar Karol IV. rabil je pregovor: „Optimum est aliena insania frui“. — Nekoč je ta svoj pregovor tako-le uresničil: Ko se je vojskoval proti mogočnemu sovražniku, kateremu s svojo vojsko nikakor ni bil kos, mislil je na zvižajo in podkupljenje. Podkupil je sovražnikove vojskovodje in zmago dobil. Ko pa je on svoj namen dosegel in so izdajalci od njega zahtevali obljubljeni plačilo, jim je plačal — pa ne s pravim, ampak

*) Neuss — po Meyer's Handlexikon, 1872 — Kreisstadt im preuss. Regbz. Düsseldorf, $\frac{1}{2}$ St. vom Rhein, 12.608 Einw.; Quirinskirche — Rundbogenstyl, im 13. Jahrh. erbaut. Wichtigster Getreidemarkt in der Rheinprovinz.

**) Wetzlar — po Meyer's Handlexikon, 1872 — Kreisstadt im preuss. Regbz. Koblenz an der Lahn, 6180 Einw.; alter Dom, das ehemalige Deutschordenshaus, Göthe-Erinnerungen, Seit 1180 freie Reichsstadt etc.

s ponarejenim denarjem. Izdajalci to opazivši so se mu pritožili in zahtevali pravega denarja; Karol pa jim je odgovoril: „Adulterina fides, adulterinum meretur aurum“. — Neprava zvestoba se plačuje z nepravim denarjem.*)

V. Jarec.

Nekaj iz zemljepisja.

Angra Pequena (mali zaliv), zdaj nemška naselbina, od kraja ni drugega, nego prostorno pristranišče pod 26° 37' južne širjave na jugozapadnem bregu Afrike, dežela se pa imenuje po nekem rodu Hotentottov, ki tam stanuje, Velika dežela Namaqua. Tukaj je osnoval Pruski podložni Lüderitz iz Bremena 1. maja 1883 l. postajo zaradi trgovine, in je kupil od poglavarja renski misijonski družbi, Jozefa Frederiks v Betaniji, ki je nekako 240 kilometrov v notranji zemlji, tisto obrežje, ki se razteza od 26° 37' južne širjave, do reke Oranje; obrežju se ima privzeti še 20 zemljepisnih milj zadej ležeče zemlje. Površina vsega znaša 900 nemških □ milj. Naselbina Lüderitzova ima dvoje lesenih hiš, kritih s plehom; večja je skladišče za blagó, manjša pa je prebivališče ljudem. Poleg tega je še v Betaniji prodajalnica. Zaliv ima prav dobro pristanišče; otoki je varujejo peščenih sipin. A obrežje ni drugega, nego peščena puščava; za njim pa je še 4 do 10 angleških milj širok pas prenosnega peska, ki močno ovira kupčijo z notranjimi deželami. Blagó prevaževajo na velikih vozéh z voli vpreženimi, a vodo pa na ladijah privvažajo iz Kapstadta. Bajе da ima dežela mnogo kupra, in hočejo rudnik napraviti. Obnebje je zdravo; ni močarin, niti rečnih nižav, a vročino hladé morskí vetrovi. Angra Pequena sicer ni za poljedeljsko naselbino, a vender je postaja, iz katere se more prodirati v notranje kraje, in odtod lahko brani nemška vlada svoje koristi v zahodni in južni Afriki, posebno pa v okraji Kongo, zaradi katerega se ravno zdaj vršé posvetovanja. — A tudi podlogo poljedeljski naselbini so položili, ker je 5. julija 1884. l. generalni konsul dr. Nachtigal v imenu nemške državne vlade posedel kraj Kamerun, na obrežji Zgoranje Guineje, nasproti Španskemu otoku Fernando Po.

Najvišji vršaci na zemlji so v srednjem Himalajskem gorovju, pa tudi na severu temu gorovju so gore neznano razsežne, ki imajo skoraj enako visoke vršace. V obče pa smo vender o teh gorah primerno slabo poučeni. Ob začetku tega stoletja še niso znali, kako visoke so Himalajske gore. Še le 1820. l. razglasilo se je po Evropi, da so v tem gorovju vršaci veliko viši mimo onih v Andih, in da so v Tibetu ob enaki višočini s Belo goro (Mont Blanc) v Evropi zeleni travniki in žitna polja. Dokler niso vršaca Davalagiri zmerili, bil je Čimboraso največi vrh na zemlji. Potem so najdlji, da je Kinčin-dzinga še više, a tudi ta se je mogel umakniti. Ko so 1845. — 1850. l. Indijo premerili, najdlji so, da je Mount Everest ali Gavrinsakar še viši. Ta vršac je na severni meji Nepala, visok je 29.002 angleških čevljev; koti (Winkel), po katerih so določevali njegovo lego in višavo, so od hriba oddaljeni po 100 angleških milj, ker vlada v Nepal u ni pustila gore meriti v svoji deželi. V taki daljavi so merili goro ter gledali od vzhoda, juga in zapada; od severne strani še nihče ni gledal gore, ker Tibetanci deželo še bolj zapirajo tujcem, kakor Nepalovci. Kinčin-dzinga je visok 28.156 čevljev. Lahko se vidi z železnice Kalkuta-Darjeeling, vender do vrha mu še ni prišel nihče, le malokdo do vznožja, ker je preokorna pot. Davalagiri, 26.626 čevljev, je v Nepal u, nekaj ga bode menda v Tibetu, tedaj ni pristopen. Za njimi pride Nanga-Parbat nad 26.000 čevljev, je na severo-zapadni meji Kašmiru in se lepo vidi iz mesta Srinagar. Nihče

*) Fugger's Spiegel der Ehren etc.